Neljapäev, 21. jaanuar 2021

P9_TA(2021)0018

Aleksei Navalnõi vahistamine

Euroopa Parlamendi 21. jaanuari 2021. aasta resolutsioon Aleksei Navalnõi vahistamise kohta (2021/2513(RSP))

(2021/C 456/12)

Euroopa Parlament,

— võttes arvesse oma varasemaid resolutsioone Venemaa kohta, eelkõige 17. septembri 2020. aasta resolutsiooni olukorra kohta Venemaal: Aleksei Navalnõi mürgitamine ([1]),

— võttes arvesse ÜRO inimõiguste ülddeklaratsiooni, Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni ning kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelist pakti,

— võttes arvesse ÜRO Peaassamblees 9. detsembril 1998. aastal vastu võetud deklaratsiooni inimõiguste kaitsjate kohta,

— võttes arvesse keemiarelvade väljatöötamise, tootmise, ladustamise ja kasutamise keelustamise ning nende hävitamise konventsiooni (keemiarelvade keelustamise konventsioon),

— võttes arvesse Venemaa Föderatsiooni põhiseadust, eriti selle 2. peatükki ja konkreetselt artiklit 29, mis kaitseb sõnavabadust, ning rahvusvahelisi inimõigustealaseid kohustusi, mida Venemaa on võtnud Euroopa Nõukogu, Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni (OSCE) ja ÜRO liikmena,

— võttes arvesse Euroopa Ülemkogu eesistuja ja komisjoni asepresidendi ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja 17. jaanuari 2021. aasta avaldusi ning Euroopa Komisjoni presidendi 18. jaanuari 2021. aasta avaldust, mis tehti pärast Aleksei Navalnõi kinnipidamist,

— võttes arvesse ELi liikmesriikide juhtide avaldusi Moskvasse naasnud Aleksei Navalnõi kinnipidamise kohta,

— võttes arvesse Euroopa Ülemkogu 1. oktoobri 2020. aasta järeldusi,

— võttes arvesse välisasjade nõukogu 12. oktoobri 2020. aasta istungi tulemusi ja saavutatud poliitilist kokkulepet kehtestada piiravad meetmed isikute suhtes, kes on seotud Aleksei Navalnõi tapmiskatsega,

— võttes arvesse Euroopa Inimõiguste Kohtu 17. oktoobri 2017. aasta otsust kohtuasjas Navalnõi *vs.* Venemaa, 15. novembri 2018. aasta otsust kohtuasjas Navalnõi *vs.* Venemaa ja 9. aprilli 2019. aasta otsust kohtuasjas Navalnõi *vs.* Venemaa (nr 2),

— võttes arvesse nõukogus 7. detsembril 2020. aastal vastu võetud kogu maailmas rakendatavat inimõiguste rikkujate vastast ELi sanktsioonirežiimi, mida tuntakse ka Euroopa Magnitski aktina,

— võttes arvesse kodukorra artikli 132 lõiget 2,

A. arvestades, et Aleksei Navalnõi on Venemaa juhtiva poliitiku, juristi ja korruptsioonivastase aktivistina avalikustanud arvukalt korruptsioonijuhtumeid, millesse on segatud ärilettevõtted ja Venemaa poliitikud, juhtinud mitmeid avalikke proteste kogu Venemaal ning temast on saanud üks tõhusamaid Venemaa opositsiooni juhte;

B. arvestades, et Aleksei Navalnõi on üks suurimaid Venemaa ametivõimudele ja president Vladimir Putinile väljakutsete esitajaid ning et tema meelekindlus ja vaprus annavad lootust kõigile Venemaa elanikele, kes usuvad, et ka nende riigis on võimalik saavutada vabadus, demokraatia, poliitiline pluralism ja vastutus;

([1]) Vastuvõetud tekstid, P9_TA(2020)0232.

C. arvestades, et 17. jaanuaril 2021 peeti Aleksei Navalnõi Moskvas Šeremetjevo rahvusvahelises lennujaamas kinni, kui ta naasis Venemaale Saksamaalt, kus teda oli pärast Venemaal toimunud mürgitamist ravitud, ning tal ei lubatud oma advokaatide poole pöörduda;

D. arvestades, et 18. jaanuaril 2021 mõisteti Aleksei Navalnõile pretsedenditul ja rutakalt korraldatud kohtuistungil, mis toimus politseijaoskonnas Aleksei Navalnõi advokaadi kohaloluta, 30-päevane eelvangistus;

E. arvestades, et umbes 70 inimest, sealhulgas ajakirjanikud ja Aleksei Navalnõi toetajad, peeti kinni, kui nad ootasid tema naasmist;

F. arvestades, et Aleksei Navalnõi oli viidud kokkuleppel Venemaa ametivõimudega ravile Saksamaale, kus ta sai ravi pärast 20. augustil 2020 toimunud mürgitamist; arvestades, et uurivate ajakirjanike ühisvõrgustiku projekti käigus, kuhu kuulus ka Bellingcati uurimisrühm, suudeti selgitada välja mitu mürgitamises osalenud isikut, kes kõik on Venemaa Föderatsiooni julgeolekuteenistustega seotud agendid;

G. arvestades, et Berliini haiglas Charité jõuti järeldusele, et Aleksei Navalnõi mürgitati Novitšoki tüüpi närvimürgiga, mis on Nõukogude Liidus ja Venemaa Föderatsioonis välja töötatud sõjalise otstarbega närvimürk ning kättesaadav ainult Venemaa sõjalistele struktuuridele ja salateenistustele; arvestades, et mürgistuse olemust kinnitasid mitu laborit Saksamaal, Prantsusmaal ja Rootsis, samuti Keemiarelvade Keelustamise Organisatsioon (OPCW);

H. arvestades, et keemiarelvade keelustamise konventsiooni kohaselt käsitatakse inimese mürgitamist närvimürgiga keemiarelva kasutamisena, ning arvestades, et keemiarelvade kasutamine ükskõik kelle poolt ja mis tahes asjaoludel kujutab endast rahvusvahelise õiguse ja rahvusvaheliste inimõiguste normide rasket rikkumist;

I. arvestades, et EL (koos rahvusvaheliste partneritega) kutsus Venemaa ametivõime üles uurima põhjalikult Aleksei Navalnõi tapmiskatset, milleks kasutati keelatud keemilist närvimürki, tegema täielikku koostööd Keemiarelvade Keelustamise Organisatsiooniga, et tagada erapooletu rahvusvaheline uurimine, ning tooma selle teo eest vastutavad isikud kohtu ette; arvestades, et Venemaa ametivõimud ei ole seni sellist põhjalikku ega erapooletut uurimist korraldanud ning Venemaa on sõnaselgelt lükanud tagasi kõik uurimisnõuded;

J. arvestades, et 15. oktoobril 2020. aastal kehtestas EL igasuguse Venemaa-poolse uurimise ja Keemiarelvade Keelustamise Organisatsiooniga koostöö puudumise tõttu sanktsioonid selle kuriteoga seotud Venemaa kuue üksikisiku ja ühe üksuse suhtes;

K. arvestades, et Aleksei Navalnõi mõrvakatse toimepanek enne Venemaa 2020. aasta septembri kohalikke ja piirkondlikke valimisi näitab eriti murettekitavalt, milline on demokraatia, põhivabaduste ja inimõiguste olukord riigis;

L. arvestades, et Venemaa Föderaalne Vanglaamet teatas, et Aleksei Navalnõi jääb vahi alla kuni kohtuistungini, kus arutatakse talle nn Yves Rocher' kohtuasjas mõistetud varasema tingimisi karistuse tingimuste rikkumist, kuigi tegelikult toibus ta Venemaa ametivõimude korraldatud mõrvakatsest;

M. arvestades, et Euroopa Inimõiguste Kohus otsustas oma 17. oktoobri 2017. aasta otsuses, et Aleksei Navalnõi ja tema vend Oleg mõisteti 2014. aastal nn Yves Rocher' kohtuasjas finantskuritegudes süüdi ebaõiglaselt ning et Venemaa kohtute otsused olid selle kohtuasja puhul meelevaldsed ja ilmselgelt ebamõistlikud, ning mõistis Venemaa Föderatsioonilt vendade kasuks kulude katteks ja kahjutasudena välja 80 000 eurot;

N. arvestades, et Aleksei Navalnõid on ka varem rünnatud, kinni peetud, vangistatud ja süüdi mõistetud, et peatada tema poliitiline ja avalik tegevus; arvestades, et Venemaa ametivõimud kasutasid Aleksei Navalnõi suhtes poliitilistel põhjustel tehtud süüdimõistvaid otsuseid, et ta ei saaks Venemaa 2018. aasta presidendivalimistel kandideerida;

O. arvestades, et 18. jaanuaril 2021 algatasid Vene ametivõimud Aleksei Navalnõi vastu uue kriminaalasja ja süüdistasid teda eri heategevusorganisatsioonidele tehtud rahaülekannetega seotud pettuses;

P. arvestades, et Venemaa Föderatsiooni põhiseaduses on sätestatud õigus mõtte-, sõna-, ühinemis- ja rahumeelse kogunemise vabadusele; arvestades, et Venemaa Föderatsioon on kirjutanud alla inimõiguste ülddeklaratsioonile ning Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioonile ning on Euroopa Nõukogu liige ja on seetõttu võtnud endale kohustuse järgida õigusriiki, inimõigusi ja põhivabadusi reguleerivaid rahvusvahelisi standardeid ja põhimõtteid;

Q. arvestades, et Venemaa tunnustatud inimõiguste organisatsiooni Memorial andmetel on Venemaa Föderatsioonis üle 300 poliit- ja usuvangi; arvestades, et EL näitab üles solidaarsust kõigi teisitimõtlejate ja Venemaa rahvaga, kes vaatamata nende vabadust ja elu ähvardavale ohule ning Kremli ja Venemaa ametivõimude survele jätkavad võitlust vabaduse, inimõiguste ja demokraatia eest;

R. arvestades, et inimõiguste ja õigusriigi olukord Venemaal halveneb jätkuvalt seoses võimude süstemaatiliste pingutustega vaigistada sõnavabadust ja piirata kogunemisvabadust, takistada opositsiooni tegevust, vastata repressioonidega mis tahes tegevusele, mille eesmärk on paljastada korruptsiooni, ning lämmatada Venemaa kodanikuühiskonna tegevust;

S. arvestades, et rahvusvahelise õiguse rikkumine Ukrainas ja Gruusias ning riigi mahitusel toimuvad opositsiooniliidrite, ajakirjanike ja teiste salamõrvad ja füüsiline kõrvaldamine, nagu Boriss Nemtsovi, Anna Politkovskaja, Sergei Magnitski ja teiste puhul, on jäänud karistamata; arvestades, et need arvukad tapmiskatsed mürgitamise teel ja muul viisil ning lennu MH17 allatulistamise kohtuasjas koostööst keeldumine on viinud suhted Venemaa Föderatsiooniga ajalooliselt madalale tasemele;

T. arvestades, et alates 2020. aasta detsembrist saab Euroopa Liit kasutada kogu maailmas rakendatavat inimõiguste rikkujate vastast ELi sanktsioonirežiimi, mis võimaldab kehtestada maailmas sanktsioone inimõiguste raskete rikkumiste ja kuritarvitustega seotud või seostatud ja nende eest vastutavatele isikutele ja üksustele;

1. nõuab, et Aleksei Navalnõi ja kõik muud isikud, kes on tema Venemaale naasmisega seoses kinni peetud – nii ajakirjanikud, kaastöötajad kui ka toetust avaldanud kodanikud – vabastataks viivitamata ja tingimusteta;

2. mõistab karmilt hukka Aleksei Navalnõi ja tema toetajate kinnipidamise ning poliitilistel põhjustel represseerimise Venemaa ametivõimude poolt, sealhulgas kohtusüsteemi kaudu; mõistab hukka ka Aleksei Navalnõi mõrvakatse ning väljendab sügavat muret poliitilise opositsiooni, teisitimõtlejate ja kodanikuühiskonna tegutsemisruumi ahenemise pärast Venemaa Föderatsioonis;

3. mõistab Venemaa Föderatsiooni käitumise kõige karmimalt hukka ja peab seda sobimatuks OSCE liikme jaoks, kes on kohustunud austama Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioonis ning kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelises paktis sätestatud põhivabadusi, inimõigusi ja õigusriigi põhimõtet; julgustab Euroopa Nõukogu ning OSCEd võtma vajalikke meetmeid, et hinnata Venemaa Föderatsiooni kohustuste rikkumist;

4. tuletab meelde, et poliitiliste oponentide kinnipidamine on vastuolus Venemaa rahvusvaheliste kohustustega ning nõuab, et kohtusüsteem depolitiseeritaks ning austataks õigust õiglasele kohtumõistmisele ja juurdepääsule õigusnõustamisele; kutsub ministrite komiteed ja Euroopa Nõukogu liikmesriike üles kasutama Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikli 46 lõikes 4 sätestatud volitusi, et algatada Euroopa Inimõiguste Kohtus Venemaa Föderatsiooni vastu rikkumismenetlus;

5. kutsub Venemaa ametivõime üles lõpetama sõltumatute arvamuseavaldajate ja teisitimõtlejate ahistamise, hirmutamise ja represseerimise ning nende vastu suunatud vägivalla, tehes lõpu valitsevale karistamatusele, mille tõttu on elu kaotanud juba paljud ajakirjanikud, aktivistid, inimõiguste kaitsjad ja opositsioonipoliitikud, ning tagama, et nad saaksid tegutseda, kartmata oma elu või oma pereliikmete või sõprade elu pärast;

6. on seisukohal, et Aleksei Navalnõi tapmiskatse ja tema kohene vahistamine Venemaale tagasipöördumisel korraldati selleks, et takistada režiimi tõsiste korruptsioonijuhtumite edasist paljastamist ning see on osa süsteemsest plaanist vaigistada ja kõrvaldada nii Navalnõi, poliitiline opositsioon kui ka muud teisitimõtlejad kogu riigis, pidades eelkõige silmas eelseisvaid parlamendivalimisi, mis toimuvad 2021. aasta sügisel; on veendunud, et sellega näitab režiim, millise põlgusega ta inimestesse suhtub ning kui armutult ta võimu säilitamise eest võitleb, võttes inimestelt igasuguse demokraatia ja vabaduse saavutamise võimaluse; väljendab solidaarsust Venemaa demokraatlike jõududega, kes on pühendunud avatud ja vabale ühiskonnale;

7. toonitab, et on otsustanud Aleksei Navalnõi käekäigul ning nii füüsilisel kui ka vaimsel heaolul hoolikalt silma peal hoida ja peab Venemaa ametivõime nende eest ainuvastutavaks;

8. mõistab hukka asjaolu, et Venemaa Föderatsioon on korduvalt kasutanud Venemaa kodanike vastu keemilisi närvimürke ja tuletab meelde, et keemiarelvade kasutamine mis tahes asjaoludel on rahvusvahelise õiguse, eelkõige keemiarelvade keelustamise konventsiooni kohaselt taunitav kuritegu; nõuab jätkuvalt, et Venemaa Föderatsioon avaldaks oma Novitšoki programmi viivitamata ja täies ulatuses Keemiarelvade Keelustamise Organisatsioonile, et uurida Aleksei Navalnõi vastu toime pandud kuritegu, anda selle eest vastutavad isikud kohtu alla ja võtta vastutusele; kordab oma nõudmist, et Venemaa rahvusvaheliste kohustuste rikkumise kohta keemiarelvade valdkonnas korraldataks põhjalik rahvusvaheline uurimine;

9. palub, et nõukogu võtaks oma järgmistel istungitel selles küsimuses aktiivse hoiaku ja et ELi piiravaid meetmeid Venemaa suhtes karmistataks oluliselt, sealhulgas sanktsioonide kehtestamisega Aleksei Navalnõi vahistamise ja vangistamise otsusega seotud füüsilistele ja juriidilistele isikutele; on lisaks seisukohal, et EL peaks kehtestama kogu maailmas rakendatava inimõiguste rikkujate vastase ELi sanktsioonirežiimi alusel uusi sihipäraseid sanktsioone kõikide isikute suhtes, kes olid Aleksei Navalnõi vastu suunatud rünnakutega seotud või on nende eest vastutavad;

10. nõuab tungivalt, et nõukogu kehtestaks sanktsioonid Venemaa režiimiga seotud oligarhidele ja president Putini siseringi liikmetele, samuti meedia propagandistidele, kellel on Euroopa Liidus vara ja kes kasutavad liikmesriikides vabalt reisimise õigust; leiab, et sanktsioone tuleks laiendada ka nende perekonnaliikmetele; on seisukohal, et Euroopa Liit ei tohiks enam hämara taustaga Vene raha avasüli vastu võtta;

11. kutsub ELi ja liikmesriike üles töötama välja uue strateegia ELi suheteks Venemaaga, keskendudes kodaniku-ühiskonna toetamisele, mis edendab demokraatlikke väärtusi, õigusriiki, põhivabadusi ja inimõigusi; palub, et EL ja liikmesriigid vaataksid kriitiliselt läbi koostöö Venemaaga mitmesugustel välispoliitika platvormidel ja selliste projektide raames nagu Nord Stream 2, mille elluviimise peab EL viivitamata peatama;

12. kutsub Venemaa valitsust ja Riigiduumat üles vaatama läbi valimiste õigusliku raamistiku ning õigusaktid välisagentide ja ebasoovitavate organisatsioonide kohta, et soodustada pluralismi ning vabu ja õiglasi valimisi kooskõlas rahvusvaheliste standarditega ning luua opositsioonikandidaatidele võrdsed tingimused; nõuab, et Venemaa valitsus tagaks eelseisvatel Riigiduuma valimistel kõigile demokraatlikele parteidele võrdse juurdepääsu ja võrdsed võimalused, kuna parteide registreerimata jätmine on registreerimismenetluse kuritarvitamine, mis hävitab poliitilise konkurentsi ja pluralistliku demokraatia; rõhutab, et Venemaa režiimi ja Valgevene diktatuuri seisukohad ja taktika muutuvad üha sarnasemaks; täheldab, et mõlemad režiimid kardavad oma rahva kasvavat soovi muutuste järele, mistõttu tundubki valimistega manipuleerimine nende jaoks mugava poliitilise lahendusena;

13. peab kahetsusväärseks, et Aleksei Navalnõil ei lubatud Euroopa Nõukogu Parlamentaarse Assamblee õigusküsimuste ja inimõiguste komiteele pidada ettekannet, mis oli kavandatud 19. jaanuarile 2021, samal ajal kui Venemaa parlamendi delegatsioonil lubati hiljuti Euroopa Nõukogu Parlamentaarsele Assambleele naasta;

14. kordab oma üleskutset Euroopa välisteenistusele ja liikmesriikidele jätkata inimõiguste olukorra tähelepanelikku jälgimist Venemaa Föderatsioonis ning kutsub ELi delegatsiooni Venemaal ja liikmesriikide saatkondi üles jätkama kodanikuühiskonna organisatsioonide, opositsioonipoliitikute ja aktivistide kohtuasjade, sealhulgas Aleksei Navalnõi kohtuasja jälgimist; nõuab, et EL suurendaks oma toetust Venemaa teisitimõtlejatele, valitsusvälistele ja kodanikuühiskonna organisatsioonidele ning sõltumatutele meediakanalitele ja ajakirjanikele;

15. kutsub ELi liikmesriike üles kooskõlastama oma seisukohti Venemaa suhtes ning rääkima Venemaa ametivõimudega peetavatel kahe- ja mitmepoolsetel foorumitel ühel häälel; rõhutab lisaks, et võimuvahetus Washingtonis annab ELile võimaluse tugevdada Atlandi-ülest koostööd, mida tehakse demokraatia ja põhiväärtuste kaitseks autoritaarsete režiimide eest; kordab, et parlament toetab Vene rahvast võitluses põhivabaduste, inimõiguste ja demokraatia eest;

16. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon komisjoni asepresidendile ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgele esindajale, nõukogule, komisjonile, liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele, Euroopa Nõukogule, Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsioonile ning Venemaa Föderatsiooni presidendile, valitsusele ja Riigiduumale.